

Weöres Sándor

Kék a hajnal

Kék a hajnal, kék,
harmat hinti még.
Éledező tarka mező
tavaszi csokra szép!
Kék fönny az ég!
Kék fönny az ég!
Tavaszi szellő fújja hátunk,
ragyog a kikelet, örül a lég!

Nóta, meg ne állj,
szállj te, szállj te, szállj!
Fütyi kanyarul, arc kipirul,
szapora móka vár!
Zeng, zsong a táj!
Zeng, zsong a táj!
Viola-kedvünk, szöcske-lábunk,
röpül a cinege, dalol a száj!

Simai Mihály

Emberpár

Mi ketten — egy fa dereka
hajunk a lomb
karunk az ág
vagyunk lázongó almafa
ringázunk két piros babát

dicsőülünk a dombtetőn
nézzük még nászban a tájat
szép voltál menyasszonynak it'
szébb voltál szoptatót virágnál.

most ketten — egy fa dereka
hajunk a lomb
karunk az ág
s kérgünkben is kiráznak a
lázban-nővő piros babák.

Akár a makacs

akár a makacs akácok
gyökerezve a vak főnyenyen
fűskélek és virágok
— májusra fegyverkezem

ezer fűrt elveszett arcom
a tündér méh-sereget
— egyszer mind vissza kell kapnom
akikért gyökerezek

főlsudárodva csak állok
nyugtalanúságom révelben
örömökre fölpántlikázott
majálisoké a szívem.

Katona Judit

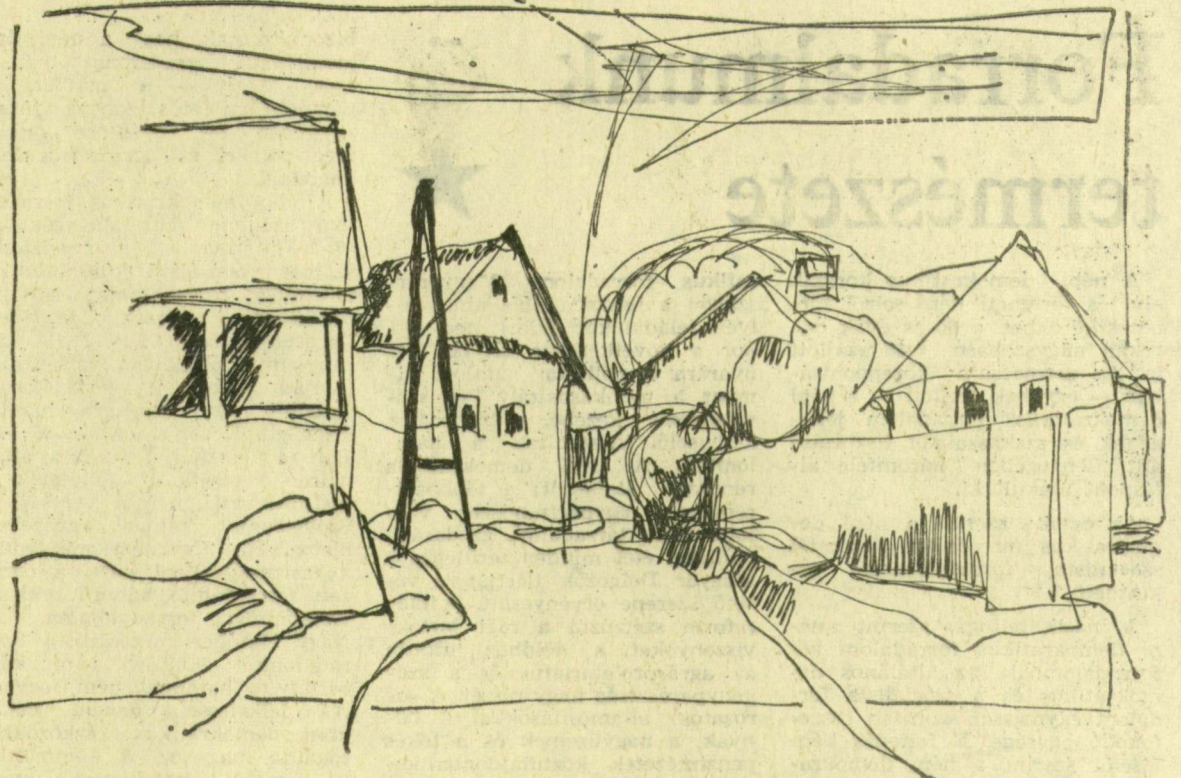
Asszonyok

Hajnalt riasztók, nyárba hajlók,
visszeres lábú kedvesek,
estig kulcsazárt otthonajtók.

Cédulákon üzenő társak,
éjjel riadók, felcibált
síró kicsiktől hajló vállak.

Útódnek, esnek, félve lépnek.
Szívük alatt kel öklöző,
iramló vágta, szíromélet.

Szemük alatt mélyülő árok.
— Odatorlódik ránc, mosoly,
szatyrok súlya, lépcsők, virágok.
Alvokat nézve még vasalnak,
férfiingeket, gyűrött vágyat,
s álmukban puha csöndet varnak.

LIPPAI TAMÁS: FALUSI UTCA

Fekete Gyula

Emlék
és tanulság

Visszanézés a földosztásra

1945.

Vonat tetején kevés a kapaszkodó; leginkább amiatt kényelmetlen így az utazás.

Bár nem minden vagon tetején kevés. Attól függ, milyen a szelőlőzónnyílások kiképzése. Amelyik valóságos kis kémény, annak a szomszédságában a legbiztonságosabb ülőhelyet foglalni. Ha fagy miatt csúszós a tető, akkor különösen ajánlatos úgy elhelyezkedni, hogy legyen valami kapaszkodó az ember kezeügyében. A mozdonyvezetők ugyan óvatosabbak indításkor is, fékezésnél is, de azért nem árt, ha az utas maga is óvatos.

A virtuskodók menet közben is mászkálnak, persze. Nem mintha másutt kényelmesebb ülés esnék a tetőn, vagy nem várna olyan élesen a szél. Csak hát bizonyítani kell bátorságukat, s hogy bizonyosságuk, folyton keresztülmászkálnak rajtuk.

Nagyobb vesz nincs, mert a tetőre szorult utasok többsége jól ismeri a vonalat, s végigvisszhangzik a kiáltás — Vigyázat! Hé!... Vigyázzni! — ha felüljáró közeleg, vagy netán alagút. Ilyenkor elfekszik az utazóközönség a tetőn, minél laposabban fekszik, pedig ülve is maradhatna éppen; megfigyeltem, hogy ülve sem magasabb az ember a mozdony kéményénél.

Az biztos, hogy a vonat tetején kényelmesebb volt az utazás, mint a tehervagon lépcsőjén fekve. A vagon alá behajló, hosszú, keskeny lépcsőn csak feküdni lehetett, esetleg óráig ugyanúgy feküdni, s ugyanúgy kapaszkodni. Elgémberedett karizmaiban nem bízhattok sokáig az ember, hosszabb utazásra oda kellett szíjazza magát a lépcső tartóvásaóhoz.

Mindezeket nem azért emlegetem, hogy: adjunk hálát a sorsnak, ha ma a személyvagon belsőjében utazhatunk. Olykor kényelmetlenül, de ugye mégsem a lépcsőhöz szíjazva és nem a tetőn. Bizonygatni sem akarom ezzel, mennyit fejlődött, a háború pusztításait kiheverve, tömegközlekedésünk. Nyilvánvalóan nem fejlődött annyit, amennyit az igények, a szükségletek — sőt: a lehetőségek — mércéje szerint fejlődnie kellett volna. Csupán azt bogyozgatom ezúttal — betársulva a jubileumi szapora emlékeztetésekbe — mitől volt olyan

derős kedvem, jó közérzetem a vonat tetején. De még a tehervagon lépcsőjéhez szíjazva is.

Nem mindenkinek volt jókedve. Bár tülekedés, civódás sem igen fordult elő, legalábbis nem a tetőn. Húsvétkor meg éppen süsséggel kedélyes hangulatban utaztunk, erre határozottan emlékszem. Április elsejére esett ugyanis húsvét — vagy a vasárnap vagy a hétfő —, még locsolkodásra is sor került, és a tető közönsége mind összetartott, hogyan lehetne a felkapaszkodókkal április bolondját járítani.

Mármost: csak a megszépítő messzeségnek tulajdonítsam, hogy ilyen derős színekben maradt meg ez az emlék?

Lehetséges az, hogy eredetiben nem volt derűs? Hiszen — eredetiben — tele voltam gondokkal, aggodalmakkal azokban a hetekben. Óriási felelősség szakadt a vállamra, a szó szoros értelmében történelmi felelősség: ezeréves per ítéletvégrehajtójának éreztem magam, mint szülőmgyémében a nagybirtok felosztásáért, a földreform gyors végrehajtásáért felelős „miniszteri biztos”.

Pecsétes írást kaptam a debreceni kormánytól és százötven hadipengőt — ami megfelelt akkor 30-40 mai forintnak —, s néhány köteggel a frissen nyomott 600-as rendeletből a megye (ha jól emlékszem) 220 helységében kifüggesztésre. Majd később a szerveződé magyar katonaság járművet is bocsátott a rendelkezésemre: egy öregeske katonai biciklit. Sem azelőtt, sem azóta, együttvéve sem ragasztottam annyi defektet, mint azokban a hetekben: kétségkívül kényelmesebbre sikerült egyszer-egyszer az utazás a vonat tetején, mint azon a megátalkodott járművön.

Élettapasztalatot, emberismeretet, szervező képességet viszont senki sem dugott a vászontarisznyámba, s találgatom utólag, mi mindent kapkodhattam el, a feladat nagyságához képest bizony túlságosan is fiatalon. Mégis megnyugtató, hogy eleve nem mozdíthattam többet hátra, mint előre, mert ezt az ügyet akkor csak rosszindulattal lehetett volna hátramosztítani. Mint mindent, ami egy-egy gátszakadással a történelem fősodrába kerül.

Március 19-én — egyetlen nap alatt — a megye összes településére eljutott a rendelet plakátja.

többnyire gyalogfutárok hordták ki a járási székhelyekről. Négy nap múlva már az első karókat levettük, és annak a 190 ezer holdnak a jóval nagyobbik része, mely a megyében felosztásra került — a tavasz nyitáig még szántatlan, megmunkálatlan földek —, pár hónappal később már új gazdájának termett.

Szükségtelen volna bizonygatnom, hogy ebben a rendkívül gyors és rendkívül eredményes munkában elhanyagolhatóan kevés része volt annak a próbálatlan, szeleverdi fiatalembernek, aki a lomha, csökönyös kincstári biciklin ide-oda tekergett a tágas-megyében, és áprilisban gumiragasztással töltött annyi szép, drága időt. Történelmi időt. Még szerencse, hogy nem tőle függött a siker, s nem a kezdetleges közigazgatáson, nem akkurátus, okleveles mérnökön, és — tanu vagyok rá — még csak nem is a debreceni kormányon.

Hetek alatt kibontakozott egy nép érett nagykorúsága, egyénisége ebben a társadalom legmélyéig kavargó forradalomban.

De hol rejtőzködött évtizedeken át az emberek forradalmi igazságérzete? Hogyan fejlődött ki egyáltalán ilyen szilárd, egységessé? Hiszen nyilvánvalóan nem az ellenforradalmi 25 esztendő iskolái, nem a sajtója, nem programbeszédai, prédikációi nevelték ki bennük, sőt épp azok ellenében nevelődött. S im, egyszerre a felszínre tört — igaz, nem a saját erejéből, mert a szovjet hadsereg söpörte el a gátakat, mégis úgy valahogy tört a felszínre, ellenállhatatlanul, mint a történelmi parasztháborúkban.

Rendhagyó eset volt, minden előzőkhöz képest.

Történések és frók sokszor megrajzolták már a kaszát, vasvillát, fűtykóst ragadó, igazságtevő népet, ám a magyar történelemben csak ekkor az egyszer fordult elő — és a világtörténelemben is igen-igen ritkán —, hogy maga a nép kasza és fűtykós helyett teljhatalommal tollat, papirost, mérőláncot ragad, példátlanul teljes, példátlanul közvetlen demokratizmussal. Majd befogja a maradék lovat, tehenet az ekébe, vagy ha az nincs, hát egy szál ásóval esik neki a földnek, s így — tollal, mérőláncsal, ásóval felfegyverkezve — vívja meg régóta esedékes forradalmát. Aki ennek a nagy élménynek cselekvő részese volt, sohasem felejtí.

Békéscsabán a földosztók emlékülésének résztvevőiből csak úgy sugárzott a felparazsló közös élmény, „mintha csak tegnap történt volna”. Az a közös élmény, amikor hetek-hónapok alatt százazrek tanulták meg a közvetlen demokráciában maguktól — olykor a maguk kárán, — azt, amire soha, senki nem fánította őket: a tettek felelősségét.

Közös az élmény, az élettapasztalat az emlékezés milliányi ember szívós, hozzáértő, találemény és áldozatos földosztó munkájáról.